

ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตเทศบาลตำบล
หนองเสือ จังหวัดปทุมธานี
**Factors Affecting Household Solid Waste Management Behavior
in Nongsua Subdistrict Municipality, Pathum Thani Province**

ศุภิสรา คงบุญเกิด^{1*}, เอกลักษณ์ ไชยภูมิ²

^{1,2}คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ประเทศไทย

Supisara Kongboonkoed¹, Ekalak Chaiyaphumi²

^{1,2}Faculty of Social Sciences, Chulalongkorn University, Thailand

✉: supisara.kong@ku.th

(*Author Corresponding Email)

Received: 07 June 2025; Revised: 05 July 2025; Accepted: 07 July 2025

© The Author(s) 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงสำรวจแบบภาคตัดขวางนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความคิดเห็นต่อพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตเทศบาลตำบลหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี 2) เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตเทศบาลตำบลหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี ตามปัจจัยส่วนบุคคลและครัวเรือน และ 3) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตเทศบาลตำบลหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี ตามทะเบียนราษฎร์ จำนวน 356 คน ซึ่งเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม เครื่องมือที่ใช้ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) และ หาความเชื่อมั่นด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach's Alpha) ในภาพรวมได้เท่ากับ 0.975 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's correlation coefficient) และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) คำนัยสำคัญทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ครั้งนี้ กำหนดไว้ที่ระดับ 0.05 ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างในภาพรวมมีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือนอยู่ในระดับสูง ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตเทศบาลตำบลหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี ตามปัจจัยส่วนบุคคลและครัวเรือน พบว่า ประชาชนที่มีเพศ ระยะเวลาการอยู่อาศัยในชุมชน และช่องทางในการรับรู้ข้อมูลด้านการจัดการขยะมูลฝอยต่างกัน มีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือนที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนปัจจัยที่มีความสัมพันธ์และส่งผลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตเทศบาลตำบลหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี คือ ปัจจัยองค์ประกอบด้าน

พฤติกรรมและปัจจัยด้านนโยบายและการมีส่วนร่วมของประชาชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: ปัจจัย, การจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือน, 3R

Abstract

This cross sectional survey research aimed to: (1) study opinions toward household solid waste management behavior in the Nongsua Subdistrict Municipality, Pathum Thani Province; (2) compare household solid waste management behavior in the Nongsua Subdistrict Municipality, Pathum Thani Province, based on personal and household factors; and (3) investigate the factors influencing household solid waste management behavior in the Nongsua Subdistrict Municipality, Pathum Thani Province. The sample group consisted of 356 residents registered in Nongsua Subdistrict Municipality, Pathum Thani Province. Data were collected using a questionnaire, which was validated for content validity using the Index of Item-Objective Congruence (IOC) and tested for reliability using Cronbach's Alpha, yielding an overall reliability coefficient of 0.975. Data were analyzed using descriptive and inferential statistics, including mean, standard deviation, t-test, one-way ANOVA, Pearson's correlation coefficient, and stepwise multiple regression analysis. The significance level for all statistical analyses was set at 0.05. The results showed that the overall level of household solid waste management behavior among the sample was high. A comparison of behavior by personal and household factors revealed that gender, duration of residence in the community, and channels of information on waste management were significantly associated with differences in household waste management behavior at the 0.05 level. Factors significantly related to and influencing household waste management behavior included behavioral components, as well as policy and community participation factors, all at a significance level of 0.05.

Keyword: Factors, Household Solid Waste Management, 3R

1. บทนำ

ปัญหาขยะมูลฝอยนับเป็นหนึ่งในปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตของประชาชนในสังคมไทยมาอย่างยาวนาน แม้จะมีความพยายามจากภาครัฐในการออกกฎหมายและดำเนินมาตรการจัดการปัญหานี้ตั้งแต่อดีต เช่น ในสมัยรัชกาลที่ 5 ที่เริ่มมีแนวคิดเกี่ยวกับการรักษาความสะอาดเพื่อสุขอนามัยและความเป็นระเบียบ ของเมือง (สนธิ เตชานันท์, 2519) อย่างไรก็ตาม สถานการณ์ขยะมูลฝอยในประเทศไทยยังคงทวีความรุนแรงขึ้นอย่างต่อเนื่อง สะท้อนให้เห็นถึงความไม่เพียงพอของกลไกการจัดการในทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นระดับประเทศ ระดับท้องถิ่น และระดับครัวเรือน

จากสถานการณ์ขยะล้นเมืองในประเทศไทยยังคงเป็นปัญหาที่ยังแก้ไขได้ยาก ซึ่งจากการสำรวจข้อมูลปริมาณขยะมูลฝอยของประเทศไทยพบว่า ในปี 2566 ประเทศไทยมีขยะมูลฝอยเกิดขึ้นประมาณ 26.95 ล้านตัน หรือเฉลี่ยประมาณ 73,840 ตันต่อวัน เพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้าประมาณร้อยละ 5 สอดคล้องกับแนวโน้มการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร การขยายตัวของเมือง และพฤติกรรมบริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปในสังคมสมัยใหม่ แม้จะมีการกำหนดนโยบายหรือมาตรการต่าง ๆ ทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น แต่ประสิทธิภาพในการดำเนินงานยังคงไม่ครอบคลุม ขาดระบบติดตามควบคุมที่เข้มงวด อีกทั้งยังไม่มีมาตรการทางกฎหมายที่บังคับใช้จริงจังต่อ ภาคประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอย ทำให้ปริมาณขยะมูลฝอยตกค้างยังคงสูงขึ้น และก่อให้เกิดปัญหามลภาวะในพื้นที่ชุมชนอย่างกว้างขวาง (กรมควบคุมมลพิษ, 2566)

ในบริบทของเทศบาลตำบลหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี ตามเทศบัญญัติ พ.ศ. 2565 เทศบาลมีหน้าที่ในการเก็บ ขน และกำจัดขยะมูลฝอย เมื่อพิจารณาปริมาณขยะมูลฝอยที่เข้าสู่กระบวนการจัดเก็บเพื่อส่งไปกำจัดของเทศบาลตำบลหนองเสือ พบว่าปริมาณขยะมูลฝอยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 เท่ากับ 1,633.93 ตัน มีปริมาณขยะมูลฝอยที่เพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับปี พ.ศ.2565 (109.88 ตัน) ร้อยละ 7.21 ซึ่งบางครั้งเกิดจากการจัดการขยะ มูลฝอยไม่ถูกวิธี ถูกปล่อยปละละเลย ไม่ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมและนำไปกำจัดอย่างเหมาะสม อย่างไรก็ตาม ปัญหาหลักยังอยู่ที่การคัดแยกขยะมูลฝอย ณ ต้นทางที่ยังไม่เกิดผลอย่างมีประสิทธิภาพ แม้จะมีการรณรงค์อย่างต่อเนื่อง ขยะมูลฝอยจำนวนมากยังคงถูกทิ้งรวมกัน ทำให้ต้องใช้งบประมาณในการจัดการเพิ่มขึ้น และเกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในระยะยาว

จากสถานการณ์ดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือน โดยเลือกกรณีศึกษาในเขตเทศบาลตำบลหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี ด้วยการประยุกต์ใช้แนวคิดหลักการ 3R ได้แก่ Reduce (การลดการใช้), Reuse (การใช้ซ้ำ) และ Recycle (การนำกลับมาใช้ใหม่) เป็นกรอบแนวคิดร่วมกับการสังเคราะห์ตัวแปรจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผลการศึกษาที่คาดว่าจะได้รับสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายและกลยุทธ์ด้านการจัดการขยะมูลฝอยของกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลตำบลหนองเสือ เพื่อยกระดับประสิทธิภาพในการดำเนินงานอย่างยั่งยืน ลดภาระด้านงบประมาณลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และส่งเสริมสุขภาวะที่ดีให้แก่ประชาชนในชุมชนต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นต่อพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตเทศบาลตำบลหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตเทศบาลตำบลหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี ตามปัจจัยส่วนบุคคลและครัวเรือน
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตเทศบาลตำบลหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี

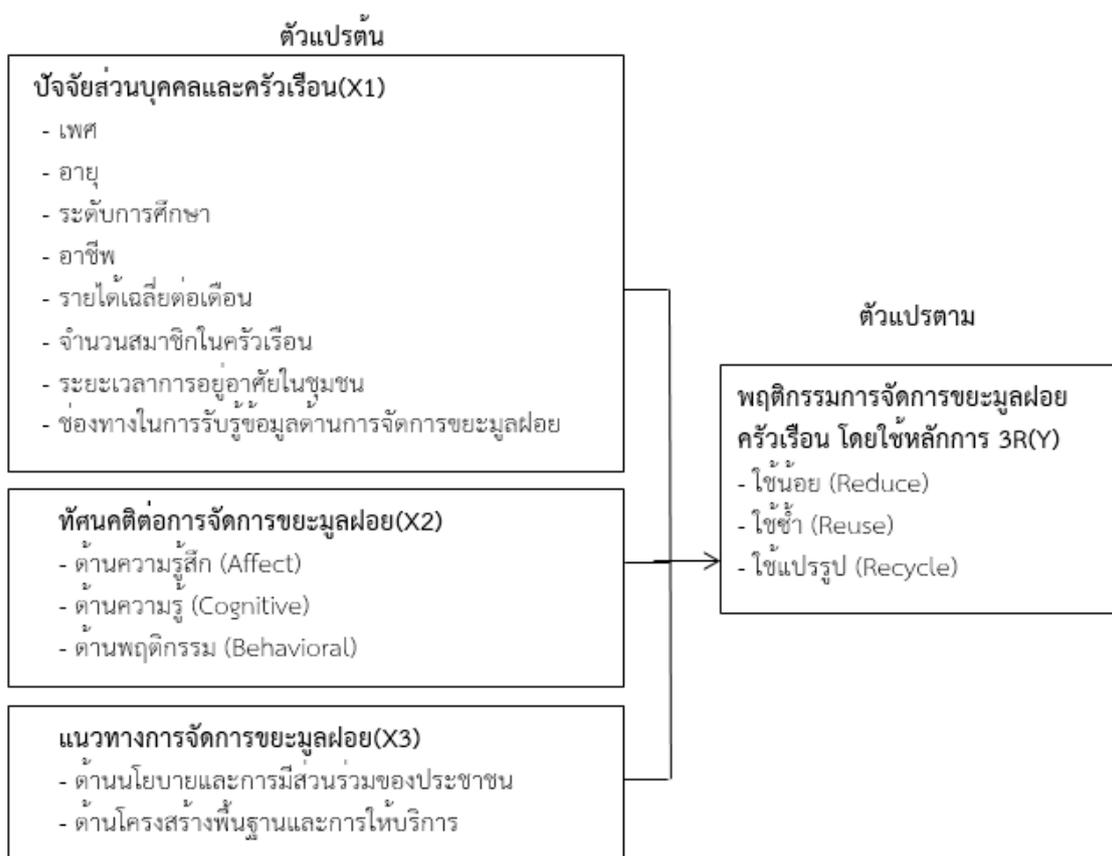
3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ได้ใช้หลักการ 3R ได้แก่ Reduce (การลดการใช้), Reuse (การใช้ซ้ำ) และ Recycle (การนำกลับมาใช้ใหม่) มาเป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์พฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือน (เจริญรัตน์ อินจันทร์, 2560) และจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล และทัศนคติที่ส่งผลต่อพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือน (เฟื่องฟ้า รัตนาคมนุทานนท์, นาทยา ดวงประทุม, ฉัตรประภา ศิริรัตน์ , 2567) โดยประยุกต์ใช้แนวคิดทัศนคติของ Gibson, Ivancevich, และ Konopaske (2011) ที่กล่าวว่า ทัศนคติ (Attitude) คือ การแสดงออกของบุคคลที่ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ ความรู้สึก (Affect) ความรู้ (Cognition) และพฤติกรรม (Behaviors) ซึ่งสอดคล้องกับ Hawkins และ Mothersbaugh

(2012) รวมถึง Kassin Fein, และ Markus (2013) ประกอบกับบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยได้แบ่งแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยออกเป็น 2 ด้านหลัก ซึ่งเน้นให้เห็นถึงความสำคัญของนโยบายและการมีส่วนร่วมของประชาชน ควบคู่ไปกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการให้บริการที่มีประสิทธิภาพในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาล กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น), (2564 มาเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยร่วมกับการสังเคราะห์มาเป็นตัวแปรต้น และแนวคิดเชิงพฤติกรรมของ Bloom's Taxonomy ในส่วนของพฤติกรรมปฏิบัติ ซึ่งเป็นสิ่งที่แสดงออกและสังเกตได้ เป็นผลมาจากพฤติกรรมด้านความรู้และทัศนคติที่ช่วยผลักดันให้เกิดพฤติกรรมปฏิบัติที่ดี มาเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยร่วมกับการสังเคราะห์มาเป็น ตัวแปรตาม จึงได้กำหนดเป็นกรอบแนวคิดดังภาพที่ 1

กรอบแนวคิด

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. สมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 ประชาชนที่มีปัจจัยส่วนบุคคลและครัวเรือนแตกต่างกัน มีพฤติกรรม

จัดการขยะมูลฝอยครัวเรือน ในเขตเทศบาลตำบลหนองเสือ จังหวัดปทุมธานีที่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 1.1 ประชาชนที่มีเพศแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตเทศบาลตำบลหนองเสือ จังหวัดปทุมธานีที่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 1.2 ประชาชนที่มีอายุแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตเทศบาลตำบลหนองเสือ จังหวัดปทุมธานีที่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 1.3 ประชาชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตเทศบาลตำบลหนองเสือ จังหวัดปทุมธานีที่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 1.4 ประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตเทศบาลตำบลหนองเสือ จังหวัดปทุมธานีที่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 1.5 ประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตเทศบาลตำบลหนองเสือ จังหวัดปทุมธานีที่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 1.6 ประชาชนที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตเทศบาลตำบลหนองเสือ จังหวัดปทุมธานีที่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 1.7 ประชาชนที่มีระยะเวลาการอยู่อาศัยในชุมชนแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตเทศบาลตำบลหนองเสือ จังหวัดปทุมธานีที่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 1.8 ประชาชนที่มีช่องทางในการรับรู้ข้อมูลด้านการจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตเทศบาลตำบลหนองเสือ จังหวัดปทุมธานีที่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยด้านทัศนคติต่อการจัดการขยะมูลฝอย มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตเทศบาลตำบลหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี

สมมติฐานที่ 2.1 ปัจจัยองค์ประกอบด้านความรู้สึก มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตเทศบาลตำบลหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี

สมมติฐานที่ 2.2 ปัจจัยองค์ประกอบด้านความรู้ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตเทศบาลตำบลหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี

สมมติฐานที่ 2.3 ปัจจัยองค์ประกอบด้านพฤติกรรม มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตเทศบาลตำบลหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี

สมมติฐานที่ 3 แนวทางการจัดการขยะมูลฝอย มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตเทศบาลตำบลหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี

สมมติฐานที่ 3.1 ปัจจัยด้านนโยบายและการมีส่วนร่วมของประชาชน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตเทศบาลตำบลหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี

สมมติฐานที่ 3.2 ปัจจัยด้านโครงสร้างพื้นฐานและการให้บริการ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตเทศบาลตำบลหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี

สมมติฐานที่ 4 ปัจจัยองค์ประกอบด้านความรู้สึกรู้จัก ปัจจัยองค์ประกอบด้านความรู้สึกรู้จัก ปัจจัยองค์ประกอบด้านพฤติกรรม ปัจจัยด้านนโยบายและการมีส่วนร่วมของประชาชน และปัจจัยด้านโครงสร้างพื้นฐานและการให้บริการส่งผลต่อพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตเทศบาลตำบลหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี

5. ทบทวนวรรณกรรม

การจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือนเป็นกระบวนการที่มีความเกี่ยวข้องกับหลากหลายปัจจัย ทั้งด้านพฤติกรรมส่วนบุคคล, ทัศนคติและความรู้ ตลอดจน แนวทางและโครงสร้างการสนับสนุนจากภาครัฐ ซึ่งในงานวิจัยฉบับนี้ได้สังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแบ่งออกเป็น 3 ประเด็นหลัก ดังนี้

1. แนวคิดและพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือน

พฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือนได้รับอิทธิพลจากแนวคิด 3R (Reduce, Reuse, Recycle) ซึ่งเป็นหลักการสำคัญในการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดย เจอรัลด์ อินจันท์ (2560) ได้เสนอว่า การใช้หลัก 3R ร่วมกับกลไกของชุมชนสามารถช่วยเสริมสร้างพฤติกรรมจัดการขยะที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ Bloom (1975) ได้เสนอ แนวคิด Taxonomy of Education Objective ที่เน้นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจากระดับความรู้ ความเข้าใจ สู่การปฏิบัติจริง ซึ่งสอดคล้องกับพฤติกรรมจัดการขยะที่ต้องอาศัยการเรียนรู้และการลงมือทำอย่างต่อเนื่อง

2. ปัจจัยทัศนคติและองค์ประกอบด้านความรู้

การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านสิ่งแวดล้อมมักเริ่มต้นจาก ทัศนคติ ของประชาชน โดย Gibson, Ivancevich และ Konopaske (2011) อธิบายว่า ทัศนคติประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ ความรู้สึก (Affect), ความรู้ (Cognition) และพฤติกรรม (Behavior) ซึ่งมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด นอกจากนี้ Hawkins และ Mothersbaugh (2012) และ Kassin, Fein และ Markus (2013) ได้กล่าวถึงบทบาทของอิทธิพลทางสังคม และการรับรู้ของบุคคล ต่อการสร้างและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านสิ่งแวดล้อม โดยพบว่าเมื่อประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติเชิงบวก จะส่งผลต่อการยอมรับและการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจัดการขยะในชีวิตประจำวัน

3. บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและแนวทางการจัดการขยะ

บทบาทของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดการขยะในชุมชน โดย กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2564) ได้เสนอแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยที่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนและการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานอย่างเป็นระบบ ซึ่งรวมถึงการสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมและการพัฒนาระบบการเก็บขนขยะให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ขณะเดียวกัน เฟื่องฟ้า รัตนาคนหุตานนท์ และคณะ (2567)

พบว่า การมีช่องทางสื่อสารที่ประชาชนเข้าถึงง่าย เช่น สื่อออนไลน์ ช่วยเพิ่มระดับการมีส่วนร่วมและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจัดการขยะได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ งานวิจัยในบริบทชุมชนต่างๆ เช่น นิภาภรณ์ จงวุฒิเวศย์ และชุลีวรรณ ปราณีธรรม (2564) และ พรียมาดา ฉลองชัยสิทธิ์ (2568) ได้แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยทางประชากรศาสตร์ เช่น เพศ อายุ ระยะเวลาอยู่อาศัย และช่องทางการรับรู้ข้อมูล ล้วนส่งผลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในระดับครัวเรือนอย่างมีนัยสำคัญ

จากการสังเคราะห์วรรณกรรมข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือนเป็นผลลัพธ์ของกระบวนการที่ซับซ้อน ซึ่งต้องอาศัยการบูรณาการระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านทัศนคติ และการสนับสนุนเชิงโครงสร้างจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมดังกล่าวในเขตเทศบาลตำบลหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี จึงมีความสำคัญในการพัฒนาแนวทางการจัดการขยะที่ยั่งยืนและเหมาะสมกับบริบทของชุมชนต่อไป

6. วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี ตามทะเบียนราษฎร์ จำนวน 3,201 คน ประกอบด้วย 2 หมู่ คือ หมู่ 5 จำนวน 1,209 คน และหมู่ 6 จำนวน 1,992 คน (ข้อมูลกลุ่มงานทรัพยากรบุคคล ณ สิ้นปี พ.ศ. 2564) กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ wanlop (วัลลภ รัฐฉัตรานนท์, 2556 : 146) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการคือ 356 คน จากนั้นผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิอย่างเป็นสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) ในการหาจำนวนประชากรในเขตเทศบาลตำบลหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี จะได้ตัวอย่างจากหมู่ 5 จำนวน 134 คน และตัวอย่างจากหมู่ 6 จำนวน 222 คน หลังจากนั้นจะทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) แล้วนำแบบสอบถามไปแจกกลุ่มตัวอย่างให้ได้ครบตามจำนวนที่ต้องการ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยในครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่สร้างขึ้นโดยอาศัยแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตเทศบาลตำบลหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลและครัวเรือนของผู้ตอบแบบสอบถาม มีทั้งหมด 8 ข้อ ประกอบด้วย เพศ, ระดับการศึกษา, อาชีพ, รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และช่องทางการรับรู้ข้อมูลด้านการจัดการขยะมูลฝอย เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) และในส่วนของอายุ, จำนวนสมาชิกในครัวเรือน และระยะเวลาการอยู่อาศัยในชุมชนเป็นแบบเติมคำแบบสั้น (Short answer) ผู้วิจัยได้นำมาแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage)

ส่วนที่ 2 ทัศนคติต่อการจัดการขยะมูลฝอย มีทั้งหมด 15 ข้อ ประกอบด้วยคำถามเชิงบวก จำนวน 13 ข้อ และคำถามเชิงลบจำนวน 2 ข้อ เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) มีระดับ

วัดข้อมูลประเภทอันตรภาพ (Interval Scale) ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Likert Scale) ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นเป็น 5 ระดับ คือ เห็นด้วยมากที่สุด, เห็นด้วยมาก, เห็นด้วยปานกลาง, เห็นด้วยน้อย และเห็นด้วยน้อยที่สุด จัดระดับโดยอ้างอิงจากการประเมินแบบอิงเกณฑ์ของเบสท์ (Best, 1977)

ส่วนที่ 3 แนวทางในการจัดการขยะมูลฝอย มีทั้งหมด 10 ข้อ เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) มีระดับวัดข้อมูลประเภทอันตรภาพ (Interval Scale) ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Likert Scale) ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นเป็น 5 ระดับ คือ เห็นด้วยมากที่สุด, เห็นด้วยมาก, เห็นด้วยปานกลาง, เห็นด้วยน้อย และเห็นด้วยน้อยที่สุด จัดระดับโดยอ้างอิงจากการประเมินแบบอิงเกณฑ์ของเบสท์ (Best, 1977)

ส่วนที่ 4 พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือน โดยใช้หลักการ 3R มีทั้งหมด 15 ข้อ เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) มีระดับวัดข้อมูลประเภทอันตรภาพ (Interval Scale) ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Likert Scale) ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงระดับพฤติกรรมเป็น 5 ระดับ คือ ปฏิบัติเป็นประจำ, ปฏิบัติบ่อยครั้ง, ปฏิบัติบางครั้ง, ปฏิบัตินานๆ ครั้ง และไม่เคยปฏิบัติ จัดระดับโดยอ้างอิงจากการประเมินแบบอิงเกณฑ์ของเบสท์ (Best, 1977)

ส่วนที่ 5 ข้อเสนอแนะโดยจะเป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open Ended Question) เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ

การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเพื่อการวิจัยในครั้งนี้ ไปทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) ดังนี้

1. การทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) โดยนำแบบสอบถามไปเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา คือ อาจารย์ ดร.เอกลักษณ์ ไชยภูมิ และผู้เชี่ยวชาญอีกจำนวน 2 ท่าน ได้แก่ นายวิศ เจริญศิลป์ ตำแหน่ง นายกเทศมนตรีตำบลหนองเสือ และอาจารย์ ดร.พรพรรณ เหมะพันธ์ ตำแหน่ง อาจารย์ภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ เพื่อพิจารณาและตรวจสอบความถูกต้องเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ด้วยดัชนีความสอดคล้องระหว่างคำถามและวัตถุประสงค์ (Item - Objective Congruence Index : IOC) โดยแต่ละข้อมีค่า IOC เกิน 0.50 หลังจากนั้นนำมาแก้ไขปรับปรุงข้อคำถาม ในด้านภาษาให้เหมาะสมเพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามเข้าใจได้ง่าย

2. การทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาและไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 30 คน และนำมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น โดยใช้วิธีของครอนบาค (Cronbach's Coefficient Alpha) ผลการทดสอบพบว่า แบบสอบถามในภาพรวม มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.975 ข้อมูลด้านทัศนคติต่อการจัดการขยะมูลฝอย มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.882 ข้อมูลด้านแนวทางการจัดการขยะ มูลฝอย มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.887 และข้อมูลด้านพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.973

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยทำหนังสือขออนุญาตเข้าพื้นที่จากเทศบาลตำบลหนองเสือ ซึ่งจะใช้แบบสอบถามและขอความร่วมมือจากกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ ประกอบด้วย 2 หมู่บ้าน คือ หมู่ 5 และ หมู่ 6 เพื่อให้ได้ข้อมูลตามความเป็นจริงจำนวน 356 คน จากนั้นผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์เพื่อดำเนินการเก็บข้อมูลและรับแบบสอบถามกลับคืน ตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูลในแบบสอบถามทุกฉบับและนำแบบสอบถามทั้งหมดไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้ในการพรรณนาคุณลักษณะปัจจัยส่วนบุคคลและครัวเรือน ปัจจัยด้านทัศนคติต่อการจัดการขยะมูลฝอย ปัจจัยด้านแนวทางการจัดการขยะมูลฝอย และปัจจัยด้านพฤติกรรมกรรมการจัดการขยะมูลฝอย

2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics)

2.1 การทดสอบค่าที (t-Test) ใช้เปรียบเทียบพฤติกรรมกรรมการจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตเทศบาลตำบลหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามเพศ

2.2 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) ใช้เปรียบเทียบพฤติกรรมกรรมการจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตเทศบาลตำบลหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี ตามอายุ ระดับการศึกษา อาชีพรายได้เฉลี่ยต่อเดือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ระยะเวลาการอยู่อาศัยในชุมชน และช่องทางในการรับรู้ข้อมูลด้านการจัดการขยะมูลฝอยจากทางเทศบาลตำบลหนองเสือ

2.3 การทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) ใช้หาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านทัศนคติต่อการจัดการขยะมูลฝอย และปัจจัยด้านแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลหนองเสือกับพฤติกรรมกรรมการจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตเทศบาลตำบลหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี

2.4 การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) ใช้หาว่าปัจจัยใดบ้างระหว่างปัจจัยองค์ประกอบด้านความรู้สึก ปัจจัยองค์ประกอบด้านความรู้ ปัจจัยองค์ประกอบด้านพฤติกรรม ปัจจัยด้านนโยบายและการมีส่วนร่วมของประชาชน และปัจจัยด้านโครงสร้างพื้นฐานและการให้บริการ สามารถพยากรณ์พฤติกรรมกรรมการจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตเทศบาลตำบลหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี

7. ผลการวิจัย

1. ข้อมูลด้านคุณลักษณะปัจจัยส่วนบุคคลและครัวเรือน

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 210 คน คิดเป็นร้อยละ 59.99 มีอายุระหว่าง 30-39 ปี จำนวน 160 คน คิดเป็นร้อยละ 44.94 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 247 คน คิดเป็นร้อยละ 69.38 ประกอบอาชีพประเภทค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว จำนวน 166 คน คิดเป็นร้อยละ 46.63 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001-20,000 บาท จำนวน 156 คน คิดเป็นร้อยละ 43.82 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนอยู่ระหว่าง 4-6 คน จำนวน 223 คน คิดเป็นร้อยละ 62.64 มีระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชนระหว่าง 19-28 ปี จำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 35.67 และช่องทางหลักในการรับรู้ข้อมูลด้านการจัดการขยะจากเทศบาลตำบลหนองเสือคือ เพจเฟซบุ๊ก (เทศบาลตำบลหนองเสือ) จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 37.08

2. ระดับตัวแปรที่ศึกษา

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของตัวแปร

ตัวแปรที่ศึกษา	\bar{x}	S.D.	ระดับ
ทัศนคติต่อการจัดการขยะมูลฝอย			
องค์ประกอบด้านความรู้	4.20	0.531	สูง
องค์ประกอบด้านความรู้สึก	4.10	0.485	สูง
องค์ประกอบด้านพฤติกรรม	4.15	0.549	สูง
ภาพรวม	4.15	0.391	สูง
แนวทางการจัดการขยะมูลฝอย			
ด้านนโยบายและการมีส่วนร่วมของประชาชน	4.03	0.516	สูง
ด้านโครงสร้างพื้นฐานและการให้บริการ	3.91	0.492	สูง
ภาพรวม	3.97	0.377	สูง
พฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือน			
ด้านการลดการเกิดขยะมูลฝอย (reduce)	3.88	0.632	สูง
ด้านการนำขยะบางประเภทมาใช้ซ้ำโดยไม่ผ่านกระบวนการ (reuse)	4.03	0.679	สูง
ด้านการนำขยะไปผ่านกระบวนการ ก่อนนำมาใช้ซ้ำ (recycle)	3.83	0.736	สูง
ภาพรวม	3.91	0.570	สูง

จากตารางที่ 1 พบว่า ทัศนคติต่อการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี ภาพรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อจำแนกเป็นองค์ประกอบของทัศนคติ พบว่า องค์ประกอบด้านความรู้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ องค์ประกอบด้านพฤติกรรม และองค์ประกอบด้านความรู้สึก ตามลำดับความคิดเห็นต่อแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี ภาพรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อจำแนกออกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านนโยบายและการมีส่วนร่วมของประชาชน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านโครงสร้างพื้นฐานและการให้บริการ ตามลำดับ และพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือน

ภาพรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการนำขยะบางประเภทมาใช้ซ้ำโดยไม่ผ่านกระบวนการ (reuse) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการลดการเกิดขยะมูลฝอย (reduce) และด้านการนำขยะไปผ่านกระบวนการก่อนนำมาใช้ซ้ำ (recycle) ตามลำดับ

3. การทดสอบสมมติฐาน

ตารางที่ 2 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลและครัวเรือน

ปัจจัยส่วนบุคคลและครัวเรือน	พฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือน
	Sig.
เพศ	0.01*
อายุ	0.728
ระดับการศึกษา	0.263
อาชีพ	0.653
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	0.456
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	0.607
ระยะเวลาในการอยู่อาศัยในชุมชน	0.001*
ช่องทางในการรับรู้ข้อมูลด้านการจัดการขยะมูลฝอย	0.045*

หมายเหตุ * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าความแตกต่างของพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือน ตามปัจจัยส่วนบุคคลและครัวเรือน จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ประชาชนที่มีเพศระยะเวลาการอยู่อาศัยในชุมชน และช่องทางในการรับรู้ข้อมูลด้านการจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างกัน มีพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือนที่ต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนิภาภรณ์ จงวุฒิเวศย์ และชุลีวรรณ ปราณีธรรม (2564) ที่พบว่า ประชาชนที่มีเพศแตกต่างกัน มีพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน ตำบลหนองปลิงอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคามที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของพริมาดา ฉลองชัยสิทธิ์ (2568) ที่พบว่า ประชาชนที่มีระยะเวลาการอยู่อาศัยในชุมชนแตกต่างกัน มีพฤติกรรมและความรู้ความเข้าใจของประชาชนในการจัดการขยะ กรณีศึกษา คอนโดมิเนียมเขตห้วยขวางที่ต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 รวมถึงสอดคล้องกับงานวิจัยของทิฏฐานูรี พาโอภาส (2559) ที่พบว่า ประชาชนที่มีช่องทางในการรับรู้ข้อมูลด้านการจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างกัน มีพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชน หมู่ที่ 9 เทศบาลตำบลปากน้ำชุมพร อำเภอเมือง จังหวัดชุมพรที่ต่างกัน

ตารางที่ 3 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่อการจัดการขยะมูลฝอยและแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยกับพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตเทศบาลตำบลหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี

ตัวแปร	ภาพรวมพฤติกรรม		ระดับความสัมพันธ์
	การจัดการขยะมูลฝอย		
	R	Sig.	
ทัศนคติต่อการจัดการขยะมูลฝอย			
- องค์ประกอบด้านความรู้	-0.080	0.132**	ต่ำมาก
- องค์ประกอบด้านความรู้สึก	-0.081	0.129**	ต่ำมาก
- องค์ประกอบด้านพฤติกรรม	-0.288	0.000**	ต่ำ
ภาพรวม	-0.204	0.000**	ต่ำ
แนวทางการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลฯ			
- ด้านนโยบายและการมีส่วนร่วมของประชาชน	0.128	0.016*	ต่ำมาก
- ด้านโครงสร้างพื้นฐานและการให้บริการ	-0.101	0.057**	ต่ำมาก
ภาพรวม	0.021	0.686**	ต่ำมาก

หมายเหตุ : *นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 | **นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่อการจัดการขยะมูลฝอยและแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยกับพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตเทศบาลตำบลหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยองค์ประกอบด้านพฤติกรรมและปัจจัยด้านนโยบายและการมีส่วนร่วมของประชาชน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตเทศบาลตำบลหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี

ตารางที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่งผลต่อพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตเทศบาลตำบลหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี ด้วยวิธีการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรม การจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือน	Unstandardized		Standardized	t	Sig.
	Coefficients		Coefficients		
	B	Std. Error	Beta		
องค์ประกอบด้านพฤติกรรม	-0.312	0.052	-0.300	-5.945	0.000*
ด้านนโยบายและการมีส่วนร่วมของประชาชน	0.168	0.056	0.153	3.020	0.003*

Constant (a) = 4.527 R square = 0.106 Adjusted R square = 0.101 F = 20.901 Sig. < 0.05

หมายเหตุ : *นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์ระหว่างตัวแปรที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือนใน เขตเทศบาลตำบลหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี ด้วยวิธีการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนจากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ปัจจัยองค์ประกอบด้านพฤติกรรม (Sig. = 0.000) และปัจจัยด้านนโยบายและการมีส่วนร่วมของประชาชน (Sig. = 0.003) โดยสามารถสร้างเป็นสมการทำนายพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี ได้ดังนี้

$$Y = 4.527 - 0.312(\text{องค์ประกอบด้านพฤติกรรม}) + 0.168(\text{ด้านนโยบายและการมีส่วนร่วมของประชาชน})$$

8. อภิปรายผล

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นต่อพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตเทศบาลตำบลหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนโดยรวมอยู่ในระดับสูง โดยเฉพาะในมิติของการนำกลับมาใช้ซ้ำ (Reuse) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ Reduce และ Recycle ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบของเจษฎรัตน์ อินจันทร์ (2560) ที่ชี้ว่าในบริบทของครัวเรือนไทยที่มีวิถีชีวิตเรียบง่ายและเน้นความประหยัด มีแนวโน้มในการนำวัสดุกลับมาใช้ซ้ำมากกว่าการแปรรูปใหม่ (Recycle) ทั้งนี้ พฤติกรรม Reuse ที่สูงในพื้นที่ อาจสะท้อนสภาพเศรษฐกิจและวัฒนธรรมชุมชนที่ยังคงให้ความสำคัญกับความประหยัด ขณะที่ระดับพฤติกรรม Recycle ที่แม้อยู่ในระดับสูงแต่ต่ำกว่าด้านอื่น อาจมีสาเหตุจากข้อจำกัดเชิงโครงสร้าง เช่น การขาดแคลนจุดรับขยะรีไซเคิล หรืออุปกรณ์แยกขยะ ซึ่งตรงกับข้อค้นพบของเฟื่องฟ้า รัตนาคนหุตานนท์ และคณะ (2567)

นอกจากนี้ การที่เทศบาลมีการรณรงค์อย่างต่อเนื่องผ่านช่องทางที่เข้าถึงง่าย เช่น Facebook รวมถึงโครงการ “ขยะแลกไข่” ก็ช่วยส่งเสริมทัศนคติที่ดีของประชาชนต่อการจัดการขยะ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Hawkins และ Mothersbaugh (2012) ว่าการปรับเปลี่ยนทัศนคติในระดับจิตใต้สำนึกสามารถนำไปสู่พฤติกรรมเชิงบวกได้อย่างมีนัยสำคัญ

2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือน ตามปัจจัยส่วนบุคคลและครัวเรือน ผลการวิจัยพบว่า เพศ ระยะเวลาอยู่อาศัยในชุมชน และช่องทางการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ล้วนส่งผลให้เกิดความแตกต่างทางพฤติกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเฉพาะเพศหญิงมีแนวโน้มแสดงพฤติกรรมจัดการขยะได้ดีกว่า ซึ่งสะท้อนผลการศึกษานโยบาย จงวุฒิเวศย์ และชุลีวรรณ ปราณีธรรม (2564) ที่ให้เหตุผลว่าเพศหญิงมักมีบทบาทหลักในการดูแลบ้านและจัดการขยะ

ในด้านระยะเวลาการอยู่อาศัย พบว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่มานานมีพฤติกรรมที่ดีกว่า ซึ่งสอดคล้องกับพริมาดา ฉลองชัยสิทธิ์ (2568) ที่ชี้ว่าความผูกพันกับชุมชนส่งผลต่อความรู้และพฤติกรรมที่ดีขึ้น ส่วนช่องทางการรับรู้ข้อมูล โดยเฉพาะสื่อออนไลน์ เช่น Facebook ของเทศบาล มีผลต่อการเสริมสร้างพฤติกรรมที่เหมาะสม ตรงกับผลวิจัยของทิฏฐานุรี พาโอภาส (2559) ที่เน้นความสำคัญของการสื่อสารที่เข้าถึงง่ายในการ

เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของประชาชน

3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือน ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน จากการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน พบว่าองค์ประกอบด้านพฤติกรรม และด้านนโยบายและการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด Taxonomy ของ Bloom (1975) ที่ชี้ว่า การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างยั่งยืนจำเป็นต้องเกิดจากกระบวนการเรียนรู้และการสนับสนุนจากสิ่งแวดล้อม

ประชาชนที่มีเจตคติในเชิงบวกต่อการจัดการขยะ มีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมปฏิบัติจริงได้มากขึ้น ขณะที่บทบาทของเทศบาลในการจัดทำนโยบายและกระตุ้นการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นปัจจัยเสริมที่สำคัญ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2564) สอดคล้องกับแนวคิด Social Influence ของ Kassin, Fein และ Markus (2013) ที่ระบุว่าแรงกระตุ้นทางสังคมจากทั้งภาครัฐและชุมชน ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญต่อพฤติกรรมของประชาชนในระยะยาว

ดังนั้น การจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือนอย่างมีประสิทธิภาพจำเป็นต้องอาศัยการส่งเสริมทัศนคติและพฤติกรรมที่เหมาะสมของประชาชน ควบคู่ไปกับการพัฒนานโยบาย โครงสร้างพื้นฐาน และกลไกการสื่อสารของภาครัฐ โดยเฉพาะระดับเทศบาล เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมที่ยั่งยืนในระยะยาว

9. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. เทศบาลตำบลหนองเสือควรพัฒนา นโยบายส่งเสริมการคัดแยกขยะ ณ ต้นทาง ให้เข้มข้นยิ่งขึ้น โดยบูรณาการกับกลไกชุมชน เช่น กลุ่มอาสาสมัคร หรือเครือข่ายเยาวชน เพื่อสร้างแรงจูงใจในระดับครัวเรือน

2. ควรเพิ่ม ช่องทางการสื่อสารและเผยแพร่ความรู้ ที่หลากหลาย โดยเน้นสื่อออนไลน์และกิจกรรมแบบมีส่วนร่วม เพื่อเข้าถึงกลุ่มประชากรที่มีพฤติกรรมจัดการขยะยังไม่สม่ำเสมอ

3. เทศบาลควรร่วมกับภาคเอกชนและภาคประชาชนในการพัฒนา โครงสร้างพื้นฐานด้านการรีไซเคิล เช่น จุดรับขยะรีไซเคิลในพื้นที่ชุมชน และระบบจัดเก็บขยะเปียกแยกประเภท เพื่อลดข้อจำกัดที่มีอยู่ในปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

1. ควรศึกษาพฤติกรรมจัดการขยะใน เขตเทศบาลอื่นที่มีลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมแตกต่างกัน เพื่อนำมาเปรียบเทียบและพัฒนานโยบายที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละพื้นที่

2. ควรศึกษา ปัจจัยเชิงจิตวิทยาและสังคม เช่น ค่านิยม, แรงจูงใจเชิงบวก-ลบ และอิทธิพลจากครอบครัวหรือชุมชน ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมจัดการขยะ เพื่อให้เข้าใจมิติที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

3. ควรใช้ วิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) โดยนำการสัมภาษณ์เชิงลึกหรือการสังเกตภาคสนามมาเสริมข้อมูลเชิงปริมาณ เพื่อให้ได้ภาพที่ครอบคลุมและสะท้อนพฤติกรรมจริงในบริบทชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมมลพิษ. (2566). รายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย ปี 2566. กรมควบคุมมลพิษ.
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2564). คู่มือแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.
- สนธิ เตชานันท์. (2519). สาธารณสุขในอดีต: การจัดการสุขาภิบาลในกรุงเทพฯ. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วัลลภ รัฐฉัตรานนท์. (2556). การวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์: แนวทางและตัวอย่าง. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เจษฎรัตน์ อินจันทร์. (2560). การส่งเสริมพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยตามแนวคิด 3R ของประชาชนในชุมชนเมือง (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ทิฏฐานุรี พาโอภาส. (2559). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชน หมู่ที่ 9 เทศบาลตำบลปากน้ำชุมพร อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- นิภาภรณ์ จงวุฒิเวศย์, & ชุติวรรณ ปรานีธรรม. (2564). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน ตำบลหนองปลิง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม. วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 13(1), 95-106.
- พริมาดา ฉลองชัยสิทธิ์. (2568). การวิเคราะห์พฤติกรรมและความรู้ความเข้าใจของประชาชนในการจัดการขยะ กรณีศึกษา: คอนโดมิเนียมเขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เฟื่องฟ้า รัตนาคนหุตานนท์, นาดยา ดวงประทุม, & ฉัตรประภา ศิริรัตน์. (2567). ทักษะและพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเมือง. วารสารสิ่งแวดล้อมศึกษา, 9(2), 43-57.
- Best, J. W. (1977). *Research in education* (3rd ed.). Prentice-Hall.
- Bloom, B. S. (1975). *Taxonomy of educational objectives: The classification of educational goals*. Longman.
- Gibson, J. L., Ivancevich, J. M., & Konopaske, R. (2011). *Organizations: Behavior, structure, processes* (14th ed.). McGraw-Hill/Irwin.
- Hawkins, D. I., & Mothersbaugh, D. L. (2012). *Consumer behavior: Building marketing strategy* (12th ed.). McGraw-Hill/Irwin.
- Kassin, S., Fein, S., & Markus, H. R. (2013). *Social psychology* (9th ed.). Wadsworth Cengage Learning.